B 52.118

SHAKESPEARE

MAKRANCOS HÖLGY

KATONA JÓZSEF
SZÍNHÁZ
KECSKEMÉT

Bodyi Szilvia

CXXIII

Csak ne kérkedj, idő, hogy más leszek;
friss hatalmad nagy gúlái nekem
se nem újak, se nem különösek:
ruhák csak már-volt jelenségeken.
Létünk rövid: ez csodáltatja meg
elénk csempészett ócskaságaid,
s áltatni, hogy most s értünk született
a sok szépség, csak ezért tud a hit.
Ahogy téged, megvetem híreid,
jelen vagy múlt többé nem érdekel,
mert pennád, s amit látunk, hazudik,
s mindent folytonos röptöd sújt s emel.
De fogadom, s ez így lesz mindig: én
hű leszek s győzök kaszád erején.

SHAKESPEARE

MEGYEI KÖNYVTÁR TULAJDONA
96566
KECSKEMÉT

MAKRANCOS HÖLGY MAGYARORSZÁGON

A régi magyar színpadnak — írja Bayer József színháztörténész e század legelején és azóta sem változott a helyzet — Hamlet mellett a A makrancos hölgy a legnépszerűbb, legtöbbször adott darabja s az első shakespeari vígjáték, mely magyar színre került. Ez is, mint a Hamlet német közvetítéssel jutott a korai magyar színpadokra. Első fordítását egy Bécsben élő székely fiatalember készítette meg a XVIII. sz. legvégén Schink elnémetesített változatából. Az első Makracos hölgy előadást, melyről írásos emlékünk maradt fenn, 1799-ben tartották — s az adatok tanusága szerint a darab jövedelme 67 forint 30 krajcár volt, a kiadás viszont csak 11 forint 30 krajcár.

A makrancos hölgy évtizedeken át a magyar színjátszás kedvelt műsordarabja lett, sokan fordították, de mindig németből és sok nagy művészünknek nyújtott parádés szerepet. Kántorné, Laborvalvi Róza, Bartha jeleskedtek a főszerepben, s Vörösmaty írt elismerő sorokat például Bartha játékáról 1838-ban. Még húsz esztendő telt el, míg Greguss Ágost tiltakozott Shakespeare elnémetesítése és csonkítása ellen. Ennek hatására is és az akkor éledő Shakespeare kultusz kedvező légkörében készült az első szöveghű, angol eredeti után fordított Makrancos hölgy Lévay József munkája, mely először 1866-ban jelent meg. Az új fordítás megszólaltatói pedig nem kisebb színészek voltak, 1866-tól 1939-ig mint Laborfalvi Róza, Lendvayné, Csillag Teréz, Paulay Erzsi, Bayor Gizi, Tasnády Ilona, Egressy Gábor, Gyenes László, Pethes Imre, Kiss Ferenc és Ódry Árpád. 1939-ben Harsányi Zsolt készített új fordítást A makrancos hölgyből, 10 év múlva pedig Jékely Zoltán. A felszabadulás után a fővárosban és vidéken egyaránt sokszor játszották ezt a bájos, vérbő vígjátékot, a két utolsó fordítás felhasználásával. A darab rendezői között találhatjuk a 1910-es vígszínházi előadásnál Hegedűs Gyulát, aki Petrucchiot is játszotta, Kata Varsányi Irén volt. Az 1910-es nemzetiszínházi felújítást Hevesi Sándor rendezte. Apáthy Imre a Művész Színház beli 1946-os és vígszínházi 1956-os, Lovas Edit pedig az 1956-os József Attila Színház beli előadásnak volt rendezője.

SHAKESPEARE

A MAKRANCOS HÖLGY

Vígjáték 5 felvonásban, 2 részben

Fordította: HARSÁNYI ZSOLT és JÉKELY ZOLTÁN

Kísérőzenét szerezte: VASZY VIKTOR érdemes művész

Szereplők:

Baptista, gazdag páduai úr	PERÉNYI LÁSZLÓ
Vincentio, öreg pisai úr	JÁNOKY SÁNDOR Jászai-díjas
Petrucchio, veronai úr, Katalin kérője	FORRÓ PÁL
Petrucchio, veronai úr, Katalin kísérője	SZILÁGYI TIBOR f. h.
Gremio } Bianca kérői	MAJOR PÁL
Hortensio } Bianca kérői	MEZEY LAJOS
Tranio } Lucentio szolgái	PIRÓTH GYULA
Biondello } Lucentio szolgái	KUPPÁN FERENC
Grumio } Petrucchio szolgái	FEKETE TIBOR Jászai-díjas
Curtis } Petrucchio szolgái	BUDAI LÁSZLÓ
Tudós	GYULAY ANTAL
Katalin } Baptista leányai	SZEGEDI ERIKA
Bianca } Baptista leányai	AGÁRDY ILONA
Özvegy	SOMLAY EMILY
Szabó	KÖLGYESY GYÖRGY

Cselédség Baptista és Petrucchio szolgálatában

Szín: Páduában és Petrucchio vidéki házában

Díszlettervező: PINTYE GUSZTÁV f. h.

Jelmeztervező: RIMANÓCZY YVONNE m. v.
Jászai-díjas

Rendező: LOVAS EDIT

SZEGEDI ERIKA

KATALIN ÉS PETRUCCHIO

Petrucchio: Egyéni módszerrel fogok neki.
Ha rámrikácsol, áradón fogom
Pacsirta hangját isteníteni.
Rámvicsorog? Azt mondom oly szelíd,
Akár a harmatos rózsaszirom.
Ha megkukul s egy vak hangot se szól,
Csacsogását buzgón magasztalom,
S ékesszólását, melynek párja nincs!
Elkerget, jó! Forrón hálálkodom,
Mintha egy hétre hívott volna meg.
Kikosaraz: Áldom e szép napot,
mikor boldog nászunkban egyesülünk.
De már jön is: Rajta Petrucchio.
(Katalin jön)
Kató, jó reggelt... így hívnak, ugye?

Katalin: Engem nem hívnak, mert én nem megyek.
S neked nem Kató: Katalin vagyok.

Petrucchio: Neved, tudtommal egyszerűn: Kata.
Nyelves Kata és szemtelen Kata.
De egyszer s mind világszép kis Kata.
Ó kataságos legkatább Kata,
Kit isten is Katának alkata.
Hidd el nekem, lelkem vigasztalója,
Annyit dícsérték szendeségedet,
Erényeidről annyit zengedeztek,
— De mégsem annyit, mennyit érdemelsz —
Ez indított, hogy megkérjem kezed.

ELSŐ TALÁLKOZÁSA

Katalin: Ez indított! No, hát indulj tovább
S menj a pokolba! Rögtön láttam én,
Hogy ingatag vagy.

Petrucchio: Hogy-hogy ingatag?

Katalin: Úgy. Hintaszék!

Petrucchio: Vagy úgy, Hát ülj reám.

Katalin: Szamárra ülnék. Erre vagy való!

Petrucchio: Terhet viselni inkább nő való!

Katalin: Férfi volnál, terhes mégis te vagy.

Petrucchio: Terhes vagyok? De nem terhellek én.
Hisz még csak zsenge, pelyhes csirke vagy!

— — — — —

Petrucchio: Térjünk a tárgyra. Szóltam már apádnak,
Igent mondott. A móringot tisztáztuk.
Ha megpukkadsz is, hitvesem leszel.
Tudod, nagyon hozzád való vagyok.
A napra esküszöm, amelynek fénye
Szépségedet oly csábossá teszi,
Hogy senki más el nem vehet, csak én.
Csak én tudlak megtörni, hidd meg ezt.
És bősz Katát rendes Katává tenni,
Olyanná, mint a más, derék Kataták.
Itt jő apád. Kár volna rúgkapálnod:
Akarlak és el foglak venni. Pont.

SZILÁGYI TIBOR fh.

makrancos Shakespeare

Részlet Hevesi Sándor tanulmányából

A makrancos hölgy nem romantikus, hanem polgári vígjáték, nem szerelmi, hanem házassági komédia. Petrucchio azért jön Páduába, hogy megházasodjék. Hírét veszi, hogy van a városban egy nagyon szép, nagyon gazdag, nagyon úri leány, de olyan elkényeztetett, olyan bősz, olyan dacos, hogy még ajánlani sem merik neki. De Petrucchio majdnem olyan jó pszihológus, mint Shakespeare. Minden, amit a leányról hall, azt érteti meg vele, hogy nincs Katalinnak egyéb baja, mint, hogy nem akadt még méltó párjára.

A kérők mind az igénytelen, de éppoly gazdag s nem kevésbé csinos Biancát imádják körül, mert maguk is igénytelen, jelentéktelen figurák s Katalin egyszerre csak arra eszmél, hogy petrezselymet fog árulni a huga lakodalmán, s ez aztán minden elkeseredést, félelmet, hiúságot, féltékenységet kirobbant belőle, úgy hogy Baptista háza pokollá válik mindenkire, de főképp Katalinra nézve, akit most már sok ördög csiklandoz.

Ebben a helyzetben kerül útjába az első igazi férfi. Magától értetődik, hogy első látásra egymásba szeretnek, de nem úgy, mint Rómeó és Julia a romantikus tragédiában, hanem mint vőlegény és menyasszony a polgári vígjátékban. Tehát nem ömlengenek, hanem enyelegnek, nem rajonganak, hanem versengenek. Ez a két ember egymásnak van teremtve, már most csak az a kérdés, egymásra fognak-e találni, vagyis: helyre tudja-e igazítani Petrucchio az elkényeztetett és kiállhatalan Katalin fejét., mert — ez Shakespeare ujjmutatása — ez nagyon érdemes dolog.

FŐISKOLÁS VENDÉGEINK:

PETRUCCHIO:

Hol volt hol nem volt, volt egyszer egy főiskolás. Illetve van, mivel adminisztrációs okokból a diplomámat még nem kaptam meg. Dehát ami késik nem múlik és én máris Petrucchio vagyok. Mindez, hogy történt? Valóban úgy mint a mesében. Csengett a telefon, a darab rendezője, Lovas Edit kellemes megdöbbenésem közepette közölte velem, hogy engem szemeltek ki Makrancos Kata megszelídítésére. Bevallom őszintén — de köztünk marad — kissé megijedtem a feladattól. Hát képzeljék el kérem, megszelídíteni egy nőt amúgy sem könnyű feladat, hát még ha az illető hölgynek az a legjobb tulajdonsága, hogy makrancos. És mindezt a közönség, az Önök szemeláttára! Egyetlen szerencsém, hogy Katám — Szegedi Erika — az életben, ellentétben a figurával egyáltalán nem „makrancos", hanem ragyogó partner, aki a többi kollegával együtt nagy segítőkészséggel állt mellém a produkció sikere érdekében.

Hát így kezdődött! Hogy fáradozásom és munkám milyen eredménnyel járt, azt döntsék el a legilletékesebbek, Önök, a tisztelt közönség.

SZILÁGYI TIBOR

és a díszlettervező:

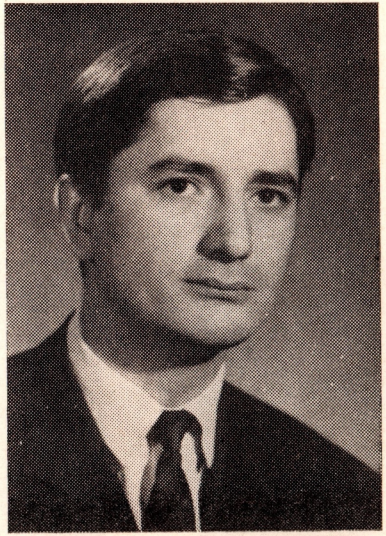

PINTYE GUSZTÁV

Rendező

LOVAS EDIT

BIANCA

Lucentio: Cincogj hátrább. Nagyon tolongsz nekem.
Vagy elfeledted míly istenhozottal
Köszönt neked a nővére, Kató?

Hortensio: Te tudákos, lásd be már:
Égi harmóniák nemtője ő!
Adj hát kérlek elsőbbséget nekem:
Egy órácskáig hagyd a lantolást,
S leckédre én is annyit engedek.

Lucentio: Fogalmad sincs arról konok szamár,
Hogy a zene miért rendeltetett.
Vagy nem arra való a zene tán,
Hogy üdítsen munkálkodás után?
Jöjjön tehát előbb a bölcselet.
A lantodat aztán pengetheted.

Hortensio: Elég volt, hé! Türelmem elfogyott!

Bianca: Urak, miért kínoztok kétfelől?
Vitatjátok, mit én döntök csak el.
Az óvodából rég kinőttem én
Szabott órákhoz nem kötöm magam,
Tanulok úgy ahogy tetszik nekem,
Elvágom a vitát. Üljünk le itt.
Előbb hangold fel szépen hangszered,
S amíg hangolsz, ő addig kezdje el.

Hortensio: S ha hangoltam, e bölcset otthagyod?

Lucentio: Soha napján: hangolj csak gondosan!

ÉS KÉRŐI

AGÁRDY ILONA

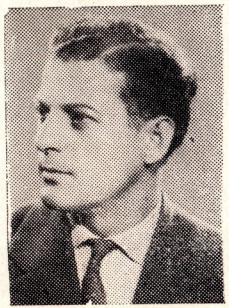

Major Pál

Mezey Lajos

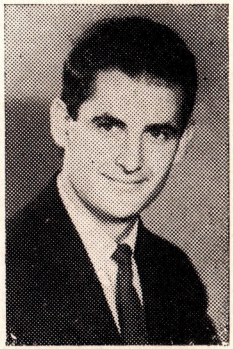

Forró Pál

A makrancos hölgy jókedvű, komédiázó szolgái között ott találjuk *Fekete Tibort,* aki ebben az esztendőben művészi munkája elismeréseül Jászai-díjban részesült. Nyolc esztendőt töltött el közöttünk eddig Fekete Tibor, akit szerepei nyomán hamar megismert és megszeretett mind a város, mind a megye közönsége. S nemcsak az idei Bucsa-sógor, a tavalyi Eben, vagy a Darvas darab Zana Ferije, de számos jól megformált zenés vígjátéki figura is élénken él még az emlékezetünkben, mint pl. a Fehér akácok Matróza, vagy a Ida regénye Tanitója. S ha e szerepek légiója elvonul most képzeletben előttünk Fekete Tibor megformálásában, akkor érezzük, hogy a kitüntetés egy szépen ívelő művészi fejlődés és hittel végzett munka jutalma volt.

A SZOLGÁK

FEKETE TIBOR

Piróth Gyula

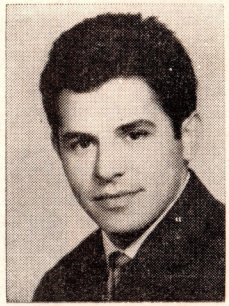

Kuppán Ferenc

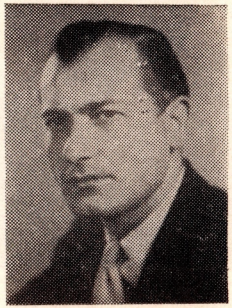

Budai László

AZ IGAZI ATYÁK ÉS EGY ÁLATYA

JÁNOKY SÁNDOR

GYULAY ANTAL

PERÉNYI LÁSZLÓ

A MAKRANCOS HÖLGYRŐL

Az igazi szerelem lélekcserélő varázserejét ábrázolja Shakespeare e népszerű vígjátéka, makacs Kata keménykezű megszelidítésének példáján. A darab eredeti címe — The Taming of the Shrew — szószerint a boszorka megszelidítése — utal tartalmára. Alig van talán olyan Shakespeare mű, mely körül olyan sok filologiai vita, probléma merült volna fel, mint éppen a Makrancos hölgy esetében. Sokan kétségbevonják, hogy a darab egésze Shakespeare-től származik, mások egy akkor népszerű és majdnem azonos című és tartalmú darab félig meddig való átírásának tartják csupán. E kérdések mellett azonban a nézők keveset időznek, mert leköti őket, és már több évszázada, e darab vaskos humora, gyorsan pergő cselekménye és a szerelemnek egy egészen különös színpadi megjelenése. A modern ember, aki élvezi a XX. század minden technikai és emberi vívmányát szívesen időzik el e középkori komédiánál, mert a nő és férfi párharcát a szokványtól eltérő, izgalmas formában láthatja — mégha nem is íratkozik Petrucchio asszonyszelídítő iskolájába. A történet két egymással összefüggő szálon fut. Baptista Mínolának két lánya van, a szelíd, jóságos Bianca, akinek kegyéért többen versenyeznek és a házsártos, nyelves Kata, akit minden kérő elkerül. Baptista azonban csak akkor adja a kérők egyikének Bianca lányát, ha a másikat, Katót valaki már oltár elé vezette. Kapóra érkezik Páduába Petrucchio, aki hallva Kata „erényeit", no meg azt, hogy gazdag hozomány is jár vele, elhatározza, hogy ezt a lányt veszi feleségül. Első találkozásuk két erős egyéniség összecsapása. S itt úgy pattannak a szikrák, mint mikor két jó penge vág össze. Megtörténik a lánykérés. Baptista boldogan ad túl Katán és várja a vőlegényt egy hét múlva. Addig Bianca udvarlói sem restek, ki mint zenetanár, ki mint nyelvmester kerül a lány közelébe, hogy a lány szerelmét elnyerje. Megérkezik Petrucchio ütött-kopott lovon, rongyosan, botrányosan — így viszi Katát oltár elé, majd el saját otthonába, meg sem várva a menyegzői ebédet. S megkezdődik Kata megszelidítése. Az eredmény páratlan, az egykori „boszorka" ura engedelmes, jó felesége lett, és a korábban oly csendes Biancát arra oktatja, hogyan kell a jó asszonynak viselkednie.

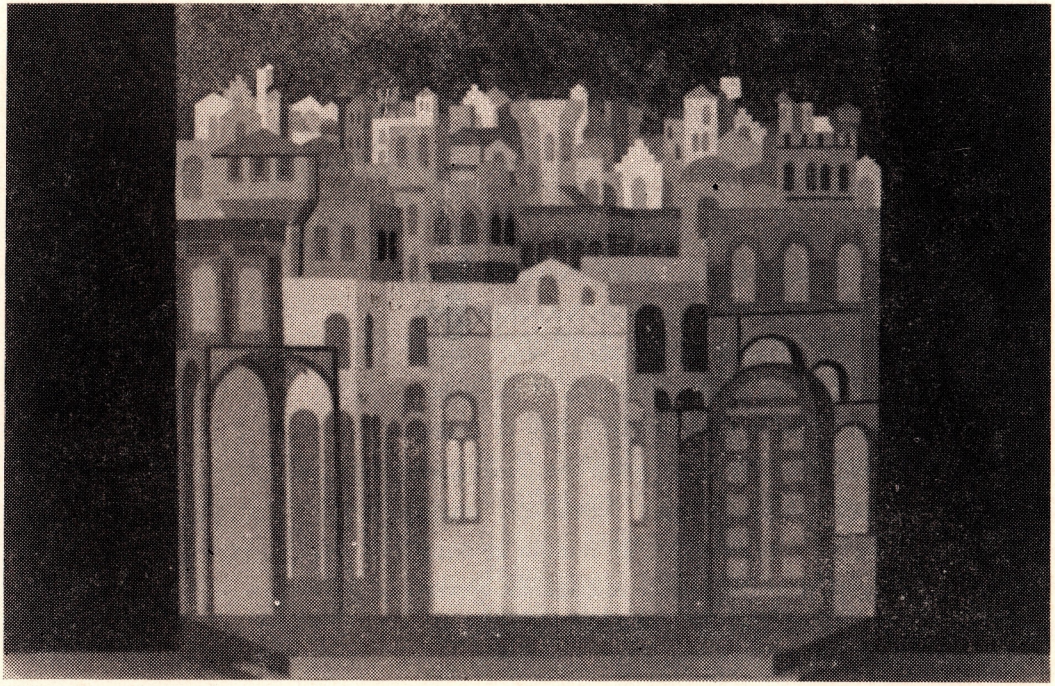

Pintye Gusztáv f. h. díszletképe A makrancos hölgy-höz

A makrancos hölgyet az úgynevezett nagy vígjátékok közé szokták sorolni. És méltán. A nagy vígjátéki alkotások közé iktatja mindenekelőtt az a szabad és fesztelen jókedv, mely uralkodik benne. Az olasz ég derűje mosolyog le az emberekre és tájakra és ezt a derűt nem homályosítják el a hősnőnek, a bősz Katónak, átmeneti szenvedései sem. Igaz, hogy szegénykének el kell viselnie előbb udvarlója, majd férje szeszélyeit, gúnyját, kínzó ötleteit; de mintha az öntudat küszöbe alatt érezné, hogy Petrucchio vadságának, konokságának, indulatos zsarnokságának egyrészről vannak felsőbbrendű céljai, másrészt van egy forrása, amely a nő szemében mindig a legbecsesebb: a szerelem.

Sebestyén Károly

A *makrancos hölgy* szereplőinél semmi sem pótolhatja a gyöngyöző, habzó, játékos szertelenségekben túlpezsgő fiatalság sugárzó báját, hamvasan mosolygó üdeségét. Elvégre ne feledjük, hogy még Petrucchio neve is — magyarul Péterkét jelent —, ami viselkedésének hetyke erőszakosságát már önmagában az ifjúság varázsával vonja be és enyhíti. Általában, az egész darab lelke maga ez a kacagva zsörtölődő, első szerelem mámorától tüskés-rózsás ifjúság. Enélkül a legrutinosabb színészi játék is ízetlenné válik, elveszti illuziókeltő hitelét és őszintesége hevét.

Kárpáti Aurél

Színházi évad befejezése alkalmából, ezúton mondunk köszönetet Kedves Közönségünknek és mindenekfelett Kedves Bérlőinknek, akik az évad folyamán mindig szeretetteljes figyelemmel kísérték színházunk működését és támogatásukkal segítettek bennünket.

Viszontlátásra az 1965/66-os színházi évadban.

Kecskeméti Katona József Színház
Igazgatósága

MEGYEI KÖNYVTÁR TULAJDONA
96.566
KECSKEMÉT

1971 AUG 4

Ára: 2,— Ft

Szerkeszti: Siklós Olga
Felelős kiadó: Nádasdy Ferencné

65. 2157 BNYV Kecskemét